

Eesti võib olla 20. sajandi üle uhke, sest ta on kaks korda võitnud: lisaks Vabadussõjale ka Külmas sõjas, ütles tänasel Tartu rahu aastapäeval Estonia kontserdisaalis kõnelenud president Toomas Hendrik Ilves.

“Eesti on jäänudki võitjate poolele. See peaks meil lubama suhtuda 20. sajandisse võitjate suuremeelsusega ja kindlustundega ning olla üle kaotaja alandavast hirmust,” kõneles riigipea.

“Aga kuidas suhtuda teiste rahvaste võitusesse?” küsis president Ilves. “Eriti juhul, kui see rahvas elab siinsamas Eestis koos meiega ja olukorras, kus nende võit ei ole üheselt meie oma?”

Riigipea sõnul väärib tähistamist natsismi purustamine kui kogu Euroopa võit. Kuid siis painutati pool Euroopat aastakümneteks võõra võimu alla.

President Ilves ütles, et kui Venemaale ja ka paljudele Eesti venekeelsetele inimestele tähendab Teine maailmasõda aastaid 1941–1945, mil natsid Nõukogude Liitu ründasid ja lüüa said, siis Eestile nagu Lätile, Leedule ja Poolale algas Teine maailmasõda kaks aastat varem, juba 1939. aasta 23. augustil, kui Stalin ja Hitler liitlastena jagasid Euroopa oma mõjualadeks.

“Kuidas sellise keerulise minevikuga hakkama saada? Retsept võiks olla lihtne: kõigil on õigus tähistada oma võite ja mälestada oma kaotusi,” ütles riigipea.

President Ilves kinnitas, et Eesti rahvas mõistab Suure Isamaasõja tähendust vene, ukraina, valgevene rahvale. “Kui aga 9. mail langenute mälestamise asemel hakatakse ülistama okupatsiooni ning koos sellega eitama Eesti rahvale osaks saanud kannatusi, siis seda me taluda ei saa,” kõneles riigipea.

Tema sõnul ei pea me üle tähtsustama neid Eesti vastu suunatud meeleavaldusi ja ähvardusi, mis lähtuvad meie naaberriigist. “Selle asemel tundkem muret, et enam kui 15 aastat pärast iseseisvuse taastamist napib meil teaduslikult läbi uuritud andmeid selle kohta, kes ja mida siis

ikkagi täpselt tegi okupeeritud Eestis aastatel 1945–1991," ütles president Ilves. "Seepärast ei tasu ka imestada, miks suur osa Eesti elanikkonnast mõistab meie ajalugu halvasti või teisiti. Põhjalikult läbi uuritud ja erinevatesse keeltesse tõlgitud lähiajalugu on samuti üks püstitamist ootav vaimne vabadus- või mälestussammas."

"Kogu Nõukogude okupatsiooni periood tuleb täispikkuses võtta luubi alla. Ka need ajad, mis meile meeldida ei pruugi, mil kogu süü ei lasu vaid väljast tulnud okupantide õlgadel," rääkis riigipea. "Kui me ei taha langeda sellesse samasse ajaloo valikulise käsitlemise lõksu, mida me näeme Idas aset leidmas, peame ka meie ausalt ja igakülgset uurima Eesti ajalugu kuni augustini 1991."

President Ilves rõhutas, et ajaloo uurimine ja minevikust aru saamine on hoopis olulisem ja vaevanõudvam töö, kui mälestusmärkidega sõdimine ning nimetas ebaõiglaseks, kui Eesti poliitikud annavad järele kiusatusele saada lisahääli ja kasutavad ajalugu pigem malaka kui õpikuna.

"Kahjuks oleme seda möödunud aasta kevadest näinud. Nii oleme jõudmas olukorda, kus Eesti ise jagab oma oponentidele padroneid meie enda pihta tulistamiseks," sõnas riigipea. "Olukorras, kus paljud Eestis elavad noored ei pea Nõukogude Liitu mitte okupandiks vaid vabastajaks, seisab me ühiskond silmitsi tõsise probleemiga. Seda probleemi pelgalt pronksõduri kõrvaldamine või paigalejätmine ei lahenda."

Riigipea sõnul on ainult meie endi suutmatuse kokku leppida jätnud Eesti vabaduse eest langenud väärilise austusega. "Vabadussammast ei ole siiani. See tähendab, et me pole ka osanud tähistada järeltulevatele põlvetele meie võite," ütles president Ilves. "Rajagem nüüd Vabadussammas lõpuks ometi väärrikasse kohta!"

Riigipea kutsus süütama küünlaid Vabadussõjas langenute haudadel ja mälestusmärkide juures nii 2. veebruaril kui 24. veebruaril: "Heiskame riigilipud ja röömustame. Sest kokkuvõttes, kõigi oma kaotuste ja kannatuste kiuste, oleme võitjad ju meie."

Presidendi kantselei avalike suhete osakond
Kadriorus 2. veebruaril 2007